

Výhled z úbočí Ptačí hory ke Krásné Lípě a v pozadí vpravo k Rotavě.

Zajímavá místa našeho kraje – U Krásné Lípy v Krušných horách

Stanislav Wieser, Karlovy Vary

Vesnice na svahu Ptačí hory vznikla v 16. století při sílícím osídlování hor v důsledku rozmachu hornictví a navazujícího hospodaření. Podle pověsti se tu usazovali osídlenci u kaple s trojicí krásných lip – podle nich pojmenovali ves (Brandl 1927). Její krajinnou dominantou se stal kostel svatého Josefa, později postavený na místě kaple. V lučinaté krajině s remízky a solitérními stromy všech druhů daného horského pásma rostou lípy – jedna z nich je památným stromem pojmenovaným „Lípa u památníku“ (Michálek 2014). Není dominantním stromem ve svém okolí, ale v listnatém lesíku je nápadná srostlicí kmenů z výmladků na původním torzu kmene. Lípa stará podle tradice prý 600 let, tedy snad jedna z těch tří krásných lip. Je však vzdálena více než 500 m od nynějšího kostela. Její pojmenování napovídá, že v blízkosti je památník. Jižně od lípy na malé světlině v porostu lesa stojí v chatrném oplocení pomníček 10 obětí násilného vyhnání

zdejších obyvatel po skončení druhé světové války. Tehdy v důsledku útěku, odporu k vyhánění a nakonec při nuceném odsunu německého obyvatelstva téměř zanikl městys Krásná Lípa. Bylo to podruhé v historii tohoto sídla, kdy jeho obyvatelé byli ohroženi zánikem. Stejně jako jinde v obnovené republice zůstali i zde nemnozí Němci.

Jednoho z nich jsem se na jaře roku 1982 ptal na pomník morové epidemie, která v 17. století postihla Nejdecko a Jindřichovicko, kde v roce 1633 zemřeli jednotlivci i celé rodiny. Ale můj dotaz se týkal pomníku z roku 1680, kdy ojedinělým případem moru byla ohrožena Krásná Lípa. V souvislosti s Velkým vídeňským morem v letech 1679–1681 se nákaza rozšířila do Prahy, odkud přijel chudý student za svou rodinou do Krásné Lípy. Po zjištění nákazy byla rodina vyhnána do chatrče v místě bývalé skelné hutě u Ptačí. Přestože jim soucitní lidé nosili na domluvené místo

Památný strom „Lípa u památníku“.

potravu, rodina vymřela. Boží muka na „Morovém poli“ mi ukázal můj kamarád Standa Burachovič na obrázku v knize pověstí (Brandl 1927). Sloup s nikou a datací 1680 korunoval kamenný kříž tvarově podobný smírčím křížům, jaké jsem již několik let hledal. Boží muka jsem našel v nynějším hospodářském lese, nikoliv na louce, jak na obrázku v knize u nich stál sedlák s hráběmi. Sloup o výšce přibližně 2,5 m nyní v lese obrůstá mladou smrčinou. Podle turistické mapy (Mapy.cz), kde je nazván „Morový smírčí kříž“, jej lze najít. Symbolický je pojem smíru jak pro morový sloup, tak pro pomník Němců u Krásné Lípy. Existovat lze jen se smírem v duši po událostech, jejichž běh následně nelze vrátit, ani jinak zvrátit.

Krásná Lípa nezmizela po exodu protestantů, v bídě třicetileté války a šíření moru, nezmizela ani po druhé světové válce. Zmizela ves Ptačí severně odtud, zůstal po ní za mokřady prameniště Vřesového potoka rybníček se zděnou hrází, zarůstající kameny zdíva domů, snosy kamení z polí na úbočích Ptačí hory, zmizely skelné hutě a samoty v širším okolí rozčleněném mozaikou políček a luk, zmizely i polní křížky. Na severovýchodním okraji Krásné Lípy však zůstal stát jeden polámaný křížek – v roce 2021 jsem jej shledal po obnově. Tehdy v létě jsem šel k dávno známé přírodní památce „Kamenný hřib“.

Kamennými hříby bývají nazývány skály vytvarované erozí do podoby hřibovitých hub. Útvar vzniklý zvětráváním nižší horninové vrstvy nabývá podobu třeně houby, zatímco vyšší odolnější vrstva je tvarována do podoby klobouku. Hřibovité tvary žulových skal vlivem vrstevnaté či blokové odlučnosti horniny bývají složeny z částí postupně se oddělujících.

Kamenný hřib u Šindelové je žulový a jeho bloky mají podélně vejčitý tvar. Při pohledu ve směru podélné osy se jeví jako téměř kompaktní hřibovitá skála – odtud je jeho

Boží muka k morové události roku 1680 mezi Krásnou Lípou a zaniklou vsí Ptačí.

**Přírodní památka Kamenný hřib u Šindelové
s churavějícím jeřábem ptačím v roce 2011.**

- ▲ Poškozený křížek na severovýchodním okraji Krásné Lípy v roce 2011. V roce 2021 byl obnoven.
- ▲ Přírodní památka Kamenný hřib u Šindelové ve výstižném pohledu z jižní strany. Všechny fotografie Stanislav Wieser.

pojmenování výstižné. Jakožto ojedinělý skalní útvar v lučinaté krajině mezi Šindelovou a Krásnou Lípou byl v roce 1980 vyhlášen chráněným přírodním výtvozem (později přírodní památkou). Tehdy právě na té pohledově výstižné jihovýchodní straně u skály vyrůstal náletový jeřáb ptačí. Téměř všechny fotografie, zejména z pozdější doby, kdy dvojitý kmen stromu zesílil, byly pořizovány a publikovány jakožto boční pohledy na skálu. Jeřáb neumožňoval výstižné zobrazení „houby“, ale zřejmě nevalil mnoha fotografům, kteří se spokojili se zobrazením útvaru v bočním pohledu. Vadil mému citění pro charakteristickou fotografii. Měl jsem možnost dát připomínku k plánu péče o tuto geologickou památku, aby zmíněný strom byl odstraněn – psal se rok 2003. Uplynulo 18 let, když se v časopisu Krušnohorský Luft – Herzgebirge (Krása et al. 2021) objevil obsáhlejší popis přírodní památky Kamenný hřib u Šindelové. Ilustrační fotografie byly opět pořizeny z bočních pohledů, ale na jedné z nich již kmen jeřábu chyběl. Že by byl naplněn plán péče? Na místě jsem se přesvědčil, že o umožnění charakteristického pohledu na skalní hřib se postaral čas. Suchý kmen se vyvrátil a ležel v posečeném trávníku. Jen poznamenávám, že vysečený průchod loukami a pastvinami od Krásné Lípy není řádnou přístupovou cestou ke Kamennému hříbu, jak ostatně vyplývá ze zobrazení na Mapy.cz, kde žádná cesta není vyznačena. Nejsnadnější přístup je v mimovegetačním období po loukách.

Okolí Krásné Lípy je krásné, což zjistí ten, kdo se vrací, hledá místa nejen zde jmenovaná, rozhlíží se odtud po horách a zahlédne vzdálené obzory i bližší obzory se stožáry větrných elektráren. ■

Použitá literatura:

- Michálek J. (2014): Památné stromy Karlovarského kraje. – Karlovarský kraj, Vydání 2., 79 pp.
- Brandl H. (1927): Pověsti a historická vyprávění ze západního Krušnohoří pro mládež / sebral Hermann Brandl v Rotavě; [z německého originálu přeložila Zdenka Čepeláková; předmluvu napsal Petr Rojík]. - Město Rotava, Rotava (2013), 88 pp.
- Krása P., Matějů J. et Melichar V. (2021): Přírodní památka Kamenný hřib. – Krušnohorský Luft – Herzgebirge 7: 24–25.